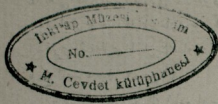

۱۸ تشرین اول ۱۹۱۷

صافی : ۲۵

برنجی سده

کتابخانه
ایکونومیک
مکتب
اداریه

علم ، صنعت و اخلاق دائر لفظی مجموع

یووک - حقیه ایرش ، خارجی ، باطنی کاشناک ، خاک معناسنی
اکلامه شدی .

درویش حسن ایسته بو ابره نلردن بریدی . کفیش ، قورو
اوموزلیک اوستنده کی قوجا کولاهل ، چوق صابی باشی ، بیاض
صافالی بایق یوزی ، درس ، ایری ، سیاه کوزلی اوکا غرب
برهیت ویریری ، نه اولدینه دقت ایتدیکي « دنیا » نلک اوستنده
بردمان ایغنده ایش کی ، هیچ کورمه بهرک یاشاردی . عتی ،
الهی ، حقیقی ، سادق ، غایبی روخته ایدی . عشق خارچنده کی
شیلر اونلک اطرافنه سلولانیش برکومه ماسوا بولوتیدی . « وجود »
یوقدی . قاط ، غیراختیاری :

— اوف ، دیزلم ...

دیدي . صیباق ، اختیارلوق اوج بیک افراتق بروک
کی صیرتیه چوگندی . برآن ایچون ، عتی اونو توپور
بو آغیر یووک آلتندمازبان وجودنلک اولانی مژده کی اولوپوردی .
باش چالایه چق درجه ده آغیرور . آقاقلری تیزیور ، نفس اَلَمِیّه ،
دارالاش کوسکی آجیوردی . تکرار دوردنی بولک ایلیسته ،
کیریه یه یاقدی . نکلان واردی ، نکدین ... کوزلری برماندیر
برطامق حیوان ، قاغی ایزلری کوردی . مطلق یافنده وایزلرک کیتدیکي
برکوی ، برنصبه بولونماچدی . بوغندین اوکا تیلی وردی . اونی
سوندیردی . دین بر « هو » چکدی . آلاغی آرقاسنه باغلا دی .
ینه عشق حقیقته دالراق ، ینه طارانی دومانلاشدیراق ، هیچ برشی
کورمه دن ، یورومک باشلا دی . کیدکی ، کیدکی . ققط بولمایدور
ایزلره ثورونش جهنم کی صیباق چول کی توزلولو بولمایدور .
نفسی ، قولاری ، دیزلی کیدیلور ، حقیقته « اولایان » وجودنلک
المی ، « موجود اولان » روحنی صقیوردی . عمر نده ایلک دمه
اولق اوزره بارآبا دوشوندی . بوکارا یلک بوموشاق ، ایلک یاصدقل
ایچی کم یایر نهادار راحدی . یازاشجه :

— آه بر آکرا اوله ...

دیدي . صوکرا ، صیرما اکرلی برآت کوزینک اوکته کیددی .
بو به برآت ینسه افقه کورمه چی آنک اوزاق برکویه یازم ساعت
ایچنده کیدمیا بریدی . خیاندن دره قاطارلری ، کوان قاطارلری کیدی .
آچلدن ، صیباچندن ، اختیارلندن آرتق اوقادار ینکین برحاله
ایدیکه ... کولوسدی :

— برطوال اشک اوله ده راضی یا ...

دیدي . صیباق کیدیکي ، قیزیور ، یول ده ا زیاده بیسمزه شیور ،
توزلر چو غایر ، طاشراک آرسنده باغی کرتیکلر کوروپوردی .
کدینه یاقدی . توله ثورونش چاریلرلک آسکیکی بالی اولور ،
قبلی کوندن چامولو ترلو دمالیوردی . غیرت لازمدی . بولی
بولنده کرک ... نصیحتی خاطرلری . پورودی . پورودی .
پورودی . پورودی . ساعلرجه پورودی . کوننی تام نده ن تکرار
افقه دوعری ایغکه باشلامدی . درویش حسن شیدیه شهرلده کی
زنگین ، تپور زاهدلرک ایچمه قیلانما ییچ سوتوق ، براتی سوله ،
سیرن کولکلری راحت شادورالرده ایکندی نغازی ایچون آیدیلرلی
نازه لته مفعول اولدیلرلی دوشوندی . اولرک جهنم غایله ، چت
حرصه دائما راحتسز اولان روحلرجه مایل و جودلری نهادلوسود ،
نه قاندار راحدی ... پورودی . پورودی . پورودی . پورودی
کدیکه قاریبوردی . کوزلری قالدیردی . ایلی به یاقدی .
بولک دونه بجمده کوچرک بر ننهک اوکته کلیدی . دونه چک
قارشینده ایکی اوج چنار آغایله برنرومش پشه اودی .
دورمادی . پورودی . بوتهک آنکلی دونه بولک طیرما لوب کشدنی

برنرواضع ، روحن ایلک الله دولدور .
سن فناسک ، جرابلیسک ، بزی ترک ایت ، غرور آدم !

پوشکینده حامل اولان بوانتاه ، بارپونیزم . لستک خود برستلکدن
متولد اولدنی قعاتی ویریبور . یارونک قهرمانلری ، مدینتی قایلرکی ،
عموک نفی دوشونمکدن زیاده کندی شخصی آرزولرلک ، حرملرلک
اسیری اولنلرلدور . اونلر شخصلری هر شیک فوته چقارتق ، برخطه
تکم ایتک ایسته ملرلدور . پوشکین بالاخره یارونی « غرور شاعری »
دیه تعریف ایدور .
ایسته بوانتاه مدن صوکرا رومانیزم پوشکیت اثرلرله باشقا برشکل
و ماهیت آکتاب ایدنی : شاعر روس حیاته ، روس تاریخه
صاریلدی . موضوعلری اوردان آلدنی کی الهاملری ده اورداده
آرادای و بولدی .

اغا اوغنی احمد

بیخاکیه

بیته جک شی

درویش حسن بردنیزه دوردی . کیرلی ، بیریش پکلرله آلتنک
تولری سیلیدی . صیباق برحزیران کولنی دنیای سبیز بریلا کی
قاسوب قاوروپوردی . صباحن بری ایسته دودت ساعتدر هیچ
دورمادن پورومندی . اطرافنه یاقدی : سیرک ، صیفا آغاقلر
اورمانک کنازنده ایدی . اوزانده ، ترشه زکی خیف برسیله
بوغانش قات قات داغلر کوروپوردی . کویه ، نصیبه بکیزر
برشی کوزینه چاریدای . بولک اوست طرفنده کی آغاچلره دوندی .
براز دیکنسم ... دیه دوشوندی . واقع شو آلاچلی
کولکلرده اوزانوب راحت بواغیو کتیک .. هیچده فنا کلدی .
ققط قورنی زیل چالیبوردی . اوکلدن اول برکویه راست کلایم .
امیدله کچه ی کیزدیکي چوان قولوبسندن آچ چیقمندی . هر حاله
پوروملی ، برآن اول برکویه پشمه لیدی ! اما هانکی کویه ... ؟
درویش حسن یوق اصلا پلیمز ، دوشونیز ، عتله کتیرمزدی .
اونوزسده ، اوموزنده کولکی ، سرشده عامی ، کولکده تکللی ، نره
کدیکینی بیله دیکي یولاردن کیشم . اسفی اوکره غنیک کولرده صافر
قالنددی . هر برده اوکا بیه جک ، ایجه یک بربرلردی . آنادولو
دیکه لرلک قایلری آغرینه قاندار آچیددی . « هو ... دیه کیره ،
ایسترسه هفتلرجه ، آیلرجه ... تا جانی صیقیلجه قاندار قالدیردی .
داغک ، طاشک ، نیرک ، کواک ، اورمانک خصوصی اسسلی
اولورمیدی ؟ اونک فکرکجه کولرک ، قصه لره ، شهرلرک اسملرله ده
لرزم یوقدی . هیمی « دنیا » دیکدی . باقی ، ده کیزنده ناصل
هیچ برموضوع قانونه تابع اولادن ، راحت راحت بوزمه رسه ،
اوده ، دنیا سنده اوله هریت سربست کزهردی . ایلک بهارلر ،
صوک بهارلر ، یازلر ، قیشلر طبعیک بر آسانلیددی . حکوت ،
قانون ، عالمه ، دین ، اخلاق حاصل هرشی ، نظرلنده ، مناسی اولایان برطامق
اویسورما اهلیمزدی . وجود بر یوزای ایدی . حیات بر سرابیدی .
آنجاق نادانلر بوروی ایله برابه آلدانلرلر ، یهوده بر توزولوردی .
حقیقت « بر » دی . اوده « عشق » ایدی . عشق ادراک ایدن

اوله ديك ، اوله صارب بروفوش كوردېكه ...

— والهي بونی چيقام !

ديه هايقيردى . همن چوهله دی . آبلق ، صیجاق، اختیاراتی
صباحدی بری دورمادن پوروش درویش حسن آغزچی داهه عصیان
ایتدیره جگدی . بویك پوفوش قارشینده دودینی قیج ایدسزلك
اونك ماف روشنی قارارتدی . شیمیدی قه قدر آكلهمن یوشنی
منغمه تورو ، منكاپو ، حیاچی بر زاهدکی بوكدی . كوزلرندن ،
خارجی كیانی قاپلایان عشق دومان، دوداقلرندن عارلكه یاسی
سیندی . عمرده ایلک دفعه اولهرق زاهدرك معبودنه یالوومه
باشلادی :

— اللهم بكا صرحت ایت ، دیدی ، آچم ، اختیار ! قارشیه
چیقاردېك پوفوشی چیقماياچم . بكا بر « ینه جك شی » كوند .
یالكنز شو پوفوشی آخام . اورطرف ایچون شی تعجیز اتم .
صوكر ، صووكه نركه فوروشن چشهك باشندكی چچارلك
كوكسه كیندی :

— آت ایسته م ، آرابا ایسته م . ینه جك كوئو برشی ...
برطولاش اشد اولسون اللهم ، صرحت ، صرحت ...

ديه ایتكیدی . بویه ایتكركن ، آتسزین عجزندن ، الله فارشی
واپدینی عارسلندن اوتاندی . عصیان ایتدی :

— اللهم ! بی وجودی یاراندك . اونی اضطرارلرندده . ن
فوتار . سكا یالوارمورم . مطلقا بكا بر یه جك شی « كوندركه جك ،
اوزونه اتریک یوكنه جك . كوندركه نرسك ... سنك آغیر ، سنك
سفل اتریک طاشایاچم . بوراده یقیلوب یاتام . سكا عناد ،
آبلندن ، صومزلندن ، صیجاندن توله جك . سن كوروشی ، بیلیجی ،
ایشیدجیك . كوكل كوزك ، كاشات علكه عدم قولاغكدو . ایشیت ،
هم ییلك بكا بر یه جك . كوندركه نرسك بورادن برره قیله اما یاچم .
كبه جك . لکسی قارغارك ییدیکلی كوره جكسك . « ینه جك »
كوندركه نرسك ، اللهم بوفوشی طما ! چیقماياچم . كیری یهده
كیتبه جك ...

حقی هايقيرتش برعاصی سكوتيله ، مفروزلانازاق ، صوصدی .
یاواش یاواش كوزلری قاپدی . اوت ، الله مطلقا بر « ینه جك »
كوندركه جك . بو ، اترشی سومن صرحت اللهم لك برنجی بر
وطیفه سیندی .

زوالی درویش حسن آچلندن ، صیجاندن اختیارلندن اوقادار
پورغونديك ... هان اوپوروشوردی . یوزیل قادار اوزون سورون
بر زویا كورمك باشلادی ، برشهره والی اولوبوردی . ساریل ، چاریلر ،
كولر ... صر صر حوضله نفق كوكلاری دوشن بویك آتاجلی
باغیمز ، آتون ایشله کیوشلر ، لاله ، سبیلر ، كار . سازلر
بالبلر ، شرابلر ، ساقیلر ، عوبلر ... پوتون بونلك اورتاسنداندن
یاواش کی نازك ، طریف ، آتون حاشالی بیاض ، شفاف برآت
کیشیور ، نه تیپور ، شاخه قلیوردی . درویش حسن برقوندله عوبلر ،
توتکی فولنده چاریلر ، آرقاشنده کنج كولرله منكشه ، یاسمین
فوقلری ، ساز ، نای صدارتی اچینده بوکیلانه دوغر پوروشور ،
بینمک چالیشیورد . عوبلر ژوزه کیکلری ملوتیور ، چاریلر کی
قاضیور ، كولر قولنولرندن قالدیریورلردی . تام ینه جکی زمان
کولان بردر ده دوندی ؛ قاشانه اوله برینجه آتدیکه ... عوبلر ،
چاریلر ، كولر بر برینه قاشاندی . اطرافنده وارسه توله یوزاولدی .

كوزی آچنجه ، ایری بر بوركك ، باشنده ، زانی کی دیکلش
دوردی قی كوردی :

— قانی باقم درویش بابا ، پوقادار اویقو یغزی ؟

— ایواله اوغل ، اویك اویاندرك .

كولومده ای . كوردیک زویانك هنوز سومن طایله کیرتدی .
دوغر اولدی . چشهك براز ایلرینده بوکاو یوكسز بر چوق آتار
قاملرلر دوریوردی . ایشته هرشی کورن ، ایشیدن ، بیلن
الله ایستدیکلی كوندركه نرسدی . هم بردانه دكل ، سورویله ...

پوروک صوردی :

— تریه کیدیورسك ، اولاد ؟

— قاز داغنه .

— بنده اوایه ...

هیچ شهبهسز پوروشك کینده برآت وبرلردی . باشنده
صیبارق دیکلن پوروک باندی . دوندی ، تکرار چشهك باشه باندی .
برچوق بوش سمرل حیوان واردی . تام آغزنی آچاچی وقت
پوروک دیدیکه :

— درویش بابا ، بزه بریاردم ایده جكسك .

— نه کی ؟

— شرواقده فیصراقلرلك بری دوغوردی . دوغان طای
پوفوشی چیقماياچم . بزدېك دوغورغز . سن اوپوش ، دیکنه منسك .
كل ، توبك سوطای قواچكك آلدم پوفوشك باشه قادار چیقار یور .
درویش حسن كوزلری قال طاشی کی اچدی :

— نه ؟

ديه هايقيردى . پوروک :

— آغیردكل ، یکی دوعدی ، بش آتی اوقه باکیر ، یا گلز ،
دیدى ، هم پونك باشه قادار ... هایدی ، توبك ...
— بن توب فلان ایسته م .

— خیانتك ایه درویش بابا ، هیمن مسلماتر ، یا ، دین
قارداشلرک آجی ...

حسندن پوقلاچق کی اولان درویش حسن کلدیک جهی
کوستردك :

— بن قاز داغنه کیشیورم . یلم بو طرف ...

دیدى . اما پوروک لاف آتکماياچمه بکزه موردی :

— ضرر یوق درویش بابا . سن طای پوفوشك باشه قادار
چیقار ، صوكر یه ایزه او طرفه کیدرسك .

درویش حسن حسندن سانسکه دل اولدی . توبه ، مسلمان ،
دین قارده شلرینه صومكه باشلادی . پوروک ، قواداشلری چاقیردی .
یونلر اوله آغیز یارمیدینه باوج براتیق طاقندن دکادیلر . درویش
حسنک باشه اوشوشدیلر . تکه طوقات ، دکه دکه قالدیردیلر .
یکی دوغان طای زورلوقچانغه وبرهرك اوتارینه قالدیلر . درویش
حسن صرته ، بننه اویولقلرک ییدکی تکه درك آلتنده بوسیزتون
سرسم ، حتی « ایواله ... بیه دیه مویك ، نفس نفسه پوفوشی
طیرماندی . یالکنز یکی دوغا ، ایصلاق « ینه جك شی » ک اکشی ،
ککین قوفوشی دویاق یوزی پوروشدیریورلردی . تیه چیتجه
آچلندن ، صیجاندن ، اختیارلندن زیاده طلبك آغیرلندن پورغون ،
بره ییقیدی . كوزلری كوك ، الله هرشی کورن پوروک کوزنه
دیدکی . بومادی كوزك نهایتن یاقینده « كوندركه جك ینه جکی
بکندکی ؟ » دیین بر استنزا واردی . درویش حسن سسی
چیقارمادی . تکرار كوزلری قاپدی . دنیا زاهدلری طرفندن
بیكار حسنه دئیری اوقادار عیادت اوقادار طایله تعجیزا بدیلن اللهک شهبهسز
آرقق « ایسته نیدیک کی » دكل « ایستدیک کی » وبرمك الله حق
بر حکمیتیدی . قباحث کندیسنده اولدیفنی آتکادی ! ده میکی عصیانته

«ہیپرمودرنیزم» hypermodernism ایچون حقیقی نمونہ لر تشکیل ایتمکددر .

بورادہ فکرلر افادملری دکل ، افادملر فکرلری وجودہ کتیریور ؛ بوسورتلہ یونلرک آثار ادیبسی افادملک ظرافتی حسابنہ اولهرق قلاسیق اہمیتلرندن پک چوق غائب ایتمکددر .
«آواز آسیاب می شوم و آردمی بینم» مضہونی اوزمالک طرز تحریرنی پک کوزل افادہ ایدمبیلیر .

اوزمان کرک شعردہ کرکسہ نظمده بو طرز تحریر مودا حکمنده اولدیفندن ، طبیعی بزم و ترکی ، مدہ ، کندلی زمانیش اولادی صفتلہ ، مودایہ اویق و مودہ دن برشاعر املق مجبوریتده ایدی . بوسورتلہ ، وسعت خیالی و مہارت قلمیہ می سایسندہ تورک شاعر و محردلری آراسندہ ممتاز بر موقع صاحی اولش ، واسلوب استادانہ سہلہ معاصرلری آراسندہ پک چوق برستشکارلر قازاشددر .

ترکی ، عجماک طالعندن خبر ویرن بو مشہور اسم ، بزم باغده طوغش و شرق پارناسندہ . بوموشدر . تورک ادبیاتک دور تجددندن اول ، ترکی ، انشادہ ، یکتارسیا کھی طامش ایدی . ترکیبک اسعی بوکون بیلہ اسکے تورک ادبیاتک برستشکارلری آراسندہ حرمتلہ یاد ایدماکدہ ، و تورک مکاتب عالیہ سندہ ، بروقتی طرز انشایہ نمونہ املق اوزدہ ، «خسہ ترکی» مک تخلف پارچلری اوقوتلقددر .

«محمد ترکی» [۱] «سرای بوسندہ» ، ۱۰۰۰ (۱۵۹۲)

سنہ سندہ تولد ایشددر . پدیری «ترکس زادہ احمد اقدی» بالقان شہرلریک برچوقلرندہ قاضیاک ایش و ایکی مختلف دفعہ عینی مسلک سہلہ سرای بوسندہ خدمت ایلہ مشدر . کندیمی «مشأت» مدہ «اباعن جد ترکی زادہ» اولدیفنی سولبیور . تحصیل ابتدائی محل ولادتندہ کورمش و عالی دوسلری استانبولده ، «قافزادہ فیصلہ اقدی» دن آلمشدر . فقط بو صردہ پدیری وفات ایتمکدندن تحصیلی کسمک مجبور اولش و میبشتی تأمین دردیہ اوغراشفہ باشلامشدر .

اولا علمہ مسلکتنہ کیرہرک برقاچ مدرسنہ ک مدرسلکندہ بولش ایشدہ ، عشاق زادنک دیدیکی کھی :

«آنکشیان را کندر بزم مزاج احتیاجت احتیاجت احتیاج [۲]»
«ساعتہ احتیاج اونی دہ زبون ایش و قاضیلک سلیکندہ»
«نہ منصب بود بلند ببرد بلکه منصب بود بربلند [۳]»

[۱] عجمہ ترکی (کسرکاف ایلہ) و عریبہ ترجس (کسر جم ایلہ) اسندہ کی چیچک نسیبتلہ ترکی . تورکاکر عجمہ «ترکی» کلہ سنی فتح کاف ایلہ قبول ایتمکدندن «ترکی» بیدہ اولطرزدہ تلفظ ایدولر .

[۲] «احتیاج ارسلاقی تلک ایدر»

[۳] «انسان منصبلہ شرفلتن» ، بلکہ انسان منصب انسالہ شرفلہ نیر

پشیمان ولدی . شہدی اوزافلاشان بوروک حیوانلریک کیندکھ دریلہ شش چینغراق سسلری ایتمکددر ؛ چیغمايان سنی بو یکدنق چینغریلرہ اویدورلری ، «ایتمکدکی کھی ویرن» دن برداھ ، برنی ایتمکدہ ، «توبہ ، توبہ ، توبہ» دیوردی .

۷ کانون ثانی ۱۳۳۲

عمر سیف الدین

ادبیات سہلہ

بوسنہ - ہرک دیہت مجلسی دیسی شاعر باشاغیچ زادہ صقوت بک «اسلام ادبیاتندہ بوسنہ - ہرکسلر» ناعندہ برتری واردر . وایانہ انجمن دانیشک تقدیرنہ مظہر اولان بوآردہ عرب ، عجم و تورک اساتیرندہ مہم اثرلر برایش بوسنہ ہرکسلرک حیات و اثرلری حقدہ مہم وثیقہ لہر مسند تدقیق واردر . بالخاصہ خروات عجمو پاشا ، ترکی ، درویش پاشا ، ثابت ، ہرکسلر عارف حکمت حقدہ کی تدقیق پک مہدر . معاصر «پوغوسلاو» ادبیاتک الک بوپوک شاعری سایلان و شرقی اساتیرندہ کینش بر وقوفہ مالک اولان مؤلفک ، اسکے عثمانی صنعتکارلری حقدہ کی بوندیقملری طاییی اہمیت ودفنہ تلای اولونہ بیلیر . عترم «سور افشار» رفیقہ ک ۲۸ حزران ۱۹۱۷ و معاتب نسخہ بیلیر . «موستارل درویش پاشا» حقدہ کی تدقیق نشر اولونقصدی ؛ بزدہ بو صایزدن اعتباراً ترک معروف اساتیرندن سایلان «ترکی» حقدہ کی تبعہ می نشرہ باشلابوزر .

ترکی

بوپوک شاعر باقی «تورک پارناسندہ انقلاب وجودہ کتیرمشدی . باقیک شعرہ ادخال ایتمکدکی تراکت بیان و ظرافت اشکال ، کیندسندن سوکر ایشنہ نسل طرفندن نژدہ تطبیق ایدلش و مرور زمان ایلہ حقیقی برتفسخ و تردیہ اوغراشمشدر . اوزمان صنعتکار شاعر ایچون بالکنز الہام کافی ایدی ؛ منظوم ویا متور برشی برشی یازمبیلک ایچون عرب و عجم شعرینک بوتون انجملکری طایق و ہراییک اسادہ صاحب اختصاص املق لازم کلیوردی . اوزمالک ذوق سلیمی بو طرز استازام ایتمکدندن ، شعر برینک محبوبلری دہ بو ذوق مخصوصی نظر اعتیارہ آلمنہ مجبور اولش ، وشر و نثر کیندکدہا ظریف وداھا طہ ظرافتی شکلک ویرمک خصوصندہ بربرہ مسابقت ایتمشدرلر .

بو طرز خصوصدہ اوزمالک اوچ شاعری : «ترکی» ویسی ، عطائی ، اوقدر ایلری کتیشدرکدہ ، قلاسیک طرز بیانہ و آجیق شعر تصویرلر نہ آلمش اولان بزلر ، کال اعتنا ایلہ ہر جملہ ی آیری آیری تدقیق و تحلیل ایتمدن کیندیلری آکلامیویوزر . بونلرک آتاری - بالخاصہ آثار متورہ - لفظ و معنا اعتباریلہ